

INVENTARUL
național al elementelor vii de patrimoniu cultural imaterial
(National Inventory of Active Intangible Cultural Heritage Elements)

Hora de pomană

I. Domeniul:

Arte performative, dansuri tradiționale
Practici sociale, ritualuri și evenimente festive

II. Elementul de patrimoniu cultural imaterial:

***Termen standard:* Hora de pomană**

Denumiri regionale: Hora de pomană (jud. Dolj, Olt, Teleorman), Hora-ndărăt sau Hora înapoi (jud. Vâlcea), Hora de doliu (jud. Vâlcea)

Areal de manifestare:

Elementul este răspândit de o parte și de alta a malurilor Dunării. În România obiceiul se practică în Oltenia (județele Dolj, Olt, Mehedinți, Gorj, Vâlcea) și sudul Banatului (jud. Caraș-Severin), izolat și în sate din stânga Oltului, în vestul Munteniei (jud. Teleorman). Peste Dunăre, la populația de origine română din Bulgaria, se întâlnește în aproape 30 de sate din regiunea Vidin, dar și în satele cu populație românofonă dintre Lom și Șiștov. În nord-estul Serbiei, de asemenea, se întâlnește în localități locuite de populație de origine română din regiunile Bor, Boljevac, Zajecar, Negotin, Kladova, Majdanpec.

Regăsim, așadar, hora de pomană practică în județul Mehedinți, în comunele Svinița, Bala, Sisești. Tot în Mehedinți, la Balta, se practică hora de pomană la Înălțare, prilej cu care se fac pomeni cu lăutari în cimitir și se cântă doine la morminte. De Paști și la nedei se face hora de pomană în comuna Podeni, la Ponoarele și Ilovița, a doua zi de Paști, la cimitir. Regăsim ritualul și la Isverna, pus în scenă cu ocazia unor nedei, de Paști și Crăciun, precum și în Obârșia-Cloșani, la nedei. În satul Ilovița, comuna Ilovița (s-a făcut și în 2021); în satul Crainici, comuna Bala – s-a făcut până în 2015; în comuna Sisești – s-a făcut, însă nu se mai face; în comuna Balta – se face; în comunele Braniștea, Cujmir, Eșelnița, Hinova, Ilovița (sat Bahna), Obârșia Cloșani, Ponoarele, Pătulele, Jiana, Punghina – s-a întrerupt în pandemie. Date sunt culese de Florentina Pleniceanu, șef de secție la Muzeul Regiunii Porților de Fier – Mehedinți, Secția de etnografie și artă populară. Informatorii sunt: Doina Grigore, Eșelnița; pr. Ștefan Ion (Bistrița), pr. Ilie Balaci (Cujmir), Viorica Călescu (comuna Punghina, sat Drincea); Petria Ion Irinel (comuna Jiana, sat Cioroboreni); Marinela Virlean (comuna Ponoarele, sat Gărdăneasa); Mihuțescu Maria (com. Obrârșia Cloșani); pr. Stelică Zoican (comuna Balta); primar Răducanu Ion (Șișești); Dorina Crăiniceanu (comuna Bala, sat Crainici); Dănilă Titus (Braniștea); pr. Petre Rozalian (comuna Ilovița); pr. Cioabă Cătălin Ionuț (Ilovița, sat Bahna).

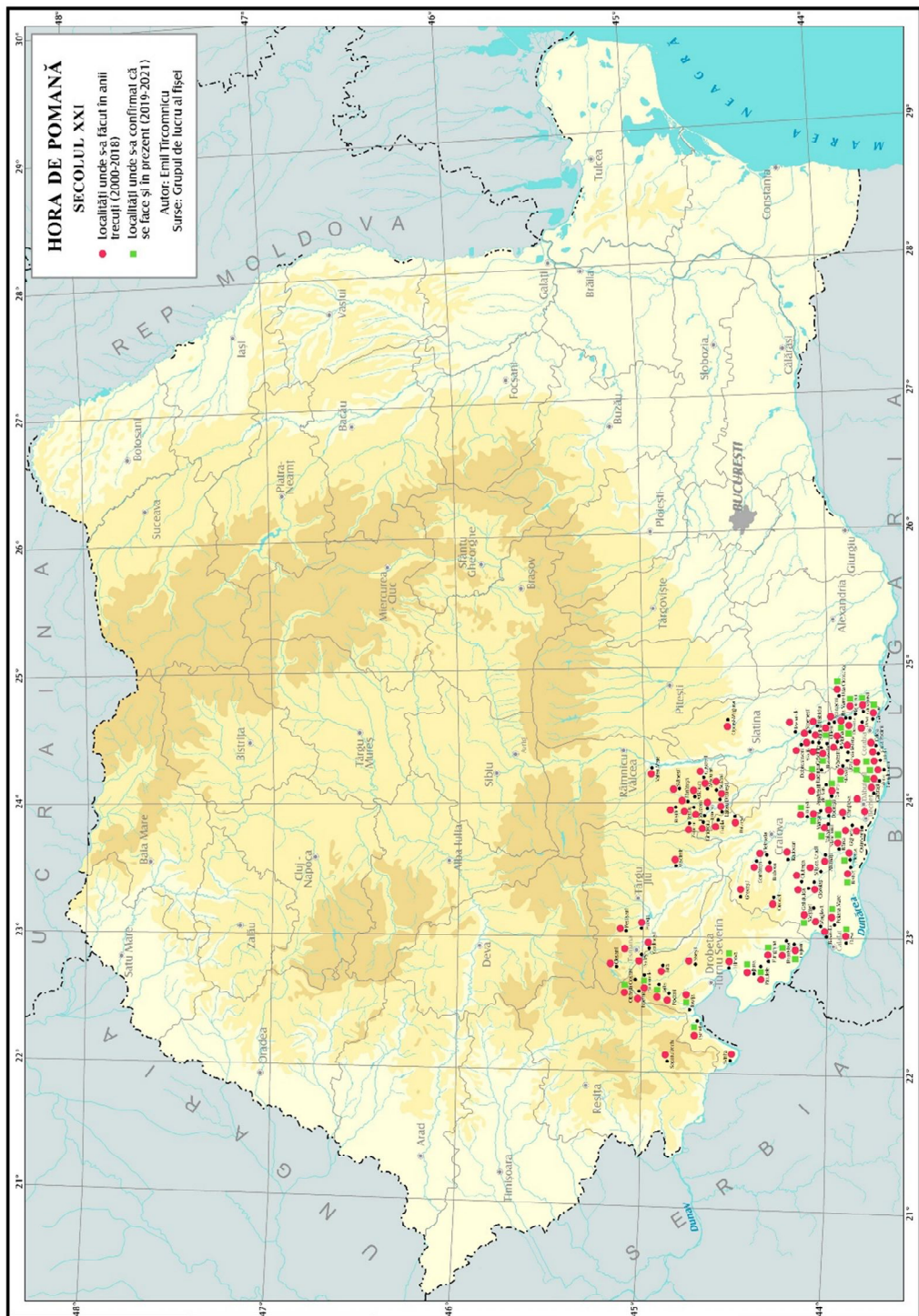
În județul Gorj, hora de pomană se făcea la zona de interferență cu jud. Mehedinți, păstrându-se până în prezent la Godinești, Peștișani, Vladimir și Plaiul Cloșanilor – Padeș și în orașul Tismana (a doua zi de Paști, uneori și în prima sâmbătă după Paști) și altele. Date sunt culese de Alina Chiricescu, consilier Direcția Județeană de cultură Gorj. Informatori: primăria Peștișani; Florin Tantan (Tismana).

În Dolj se face atât la sate, cât și în unele orașe: Afumați, Amărăștii de Sus, Basarabi, Bârca, Bistreț, Brabova, Bulzești, Călărași Cernătești (sat Busu), Cioroiași, Daneți, Desa, Dobrești, Frățila, Galiciuica, Gângiova, Gighera, Giubega, Grecești, Maglavit, Mârșani, Moțăței, Orodol, Ostroveni, Pietroaia, Plosca, Poiana Mare, Rojiște, Radovan, Siliștea Crucii, Valea Stanciului și orașele Bechet, Calafat, Dăbuleni (a doua zi de Paști). Se poate juca hora de pomană în primele trei zile ale celebrării Paștelui, în funcție de vârsta decedatului și de perioada care s-a scurs de la moartea acestuia. Pentru cei decedați în urmă cu doi ani se dă hora de pomană a doua zi de Paști, iar pentru cei decedați cu trei ani în urmă, se joacă a treia zi de la Paști. Se face și la o săptămână de la Paști, în sate precum Pietroaia și Brabova. La Mârșani, Ziua Învierii, se joacă hora de pomană pentru cei decedați de un an sau până într-un an. În satul Busu, comuna Cernătești, hora de pomană se joacă și la Sfânta Maria (15 august).

Obiceiul a fost consemnat și în perioada pandemiei, în comunele: Bistreț, Daneți, Desa, Dobrești, Mârșani, Plosca, Poiana Mare, Rojiște, Valea Stanciului, horele fiind făcute fără lăutari, în spații mici, în curțile oamenilor. În localitatea Moțăței, la 10 iunie 2021, când Biserica Ortodoxă Română îi prăznuiește pe Sfinții români, se joacă hora de pomană în centrul localității cu taraf de lăutari, preoți și localnici. Menționăm că hora de pomană se joacă pentru tinerii morți nelumiți/necăsătoriți dar și pentru cei decedați în postul Paștelui. Se joacă obligatoriu 3 doine diferite cu ritm de pas diferit (Galaonul). Pentru tinerii decedați necăsătoriți se împart obligatoriu flori roșii. La Calafat, Desa, Moțăței funcționează ansambluri folclorice de dansuri ai căror membri participă la aceste pomeni fiind invitați de bază (ex. Rozele Calafatului). Datele au fost culese de: Roxana Deca, muzeograf, și Carmen Păun, șef birou Relații cu publicul - Muzeul Olteniei Craiova, de la informatorii: Răducanu Mariana (Mârșani); Marilena Caraleanu (Calafat); Popescu Sorina (Calafat); Ileana Carabinieru (Basarabi); Daniela Tobă (Poiana Mare); Verginia Dobrescu (Desa), preot Cătălin Ștefan Glăvan (Moțăței).

În județul Vâlcea, hora-ndărăt, hora înapoi sau hora de doliu, se întâlnește în comunele: Bălcești, Diclești, Făurești, Fârtățești, Ghioroiu, Gușoeni, Irimești, Laloșu, Lăcusteni, Măciuca, Mădulari, Roșiile, Șușani, Stănești, Tetoiu, Zătreni, Valea Mare. Date culese de Roxana Deca, în colaborare cu dna Amalia Boari, director Centrul pentru Promovarea și conservarea culturii tradiționale Vâlcea, informațiile fiind obținute de la prof. Dumitru Tudor, 59 de ani, Școala Gimnazială Bătășani, vom. Valea Mare, jud. Vâlcea.

În județul Olt, „hora de pomană” se face în a doua zi de Paști, pentru sufletele tinerilor plecați prea devreme, nenunțați sau morți în mod tragic, dar și pentru alte persoane decedate și pe care familiile sau rudele doresc a le păstra în memoria lor și a comunității. Uneori, horele de pomană se fac și în cea de-a treia zi de Paști, în cazul în care sunt mai multe familii care doresc să își comemoreze morții. În cea de-a treia zi se făceau și horele de pomană pentru cei care trecuseră în lumea de dincolo cu mai mult de un an în urmă, sau chiar pentru cei care fuseseră căsătoriți sau mai în vârstă. Unul

Harta unde, în ultimii 20 de ani au fost semnalate desfășurarea „horei de pomână”.
 Semn roșu pentru anii 2000-2018, semn cu verde, pentru anii 2019-2021

dintre intervievați susține că hore de pomană se făceau și la Duminica Tomii dar nu avem informații certe în acest sens.

Hora de pomană pentru cei tineri, până în 50 de ani, se făcea trei ani la rând. (Informație furnizată de către Melania Velica.)

Horele de pomană se întâlneau pe valea Dunării în Gârcov, Gura Padinii, Grojdibodu, Ianca, Orlea, Potelu, precum și în comunele de pe Valea Oltului: Băbiciu, Cilieni, Doanca, Giuvărăști, Grădinile, Izbiceni, Potlogeni, Stoenști, Studina, Tia Mare, dar și la Brastavățu, Bucinișu, Stăvaru, Urzica, Vădastra, Vădăstrița, Vișina și până la Vlădila. Există informații că hora de pomană s-ar fi jucat și pe valea Dârjovului și Izvoarele. În satul Ursa, din comuna Gârcov, la 3 mai 2021, după Paști, s-a dat horă de pomană pentru un tânăr decedat în urmă cu 3 ani, la ritual participând aproximativ 40 de persoane invitate de familie și alți 30 de săteni spectatori. S-a făcut în anul 2021 și în localitățile Giuvărăști, Stăvaru, Brastavățu. Date au fost culese de Valeru Ciurea, consultant artistic Centrul Județean de Cultură și Artă Olt; prof. univ. dr. habil. Gabriela Nedelcu-Păsărin, drd. Diana Matei Jilavu, de la Școala doctorală „Alexandru Piru”, Universitatea din Craiova. Informatori: Melania Velica (Vădăstrița); Ionel Cococi (Vădastra); Ilie Dumitru (Valea Dârjovului); Florian Mărghidan (Drăgănești); Ionel Marcu (Vișina Veche); Daniel Pană (Giuvărăști).

Hora de pomană se face și în com. Optași-Măgura, jud. Olt, în Duminica Rusaliilor după Călușul pe morminte. Secvența are două componente. Prima respectă scenariul obiceiului, lăutarii cântând în cimitir, la mormânt, melodie comandată pentru cel pomenit, fără a se juca hora, după care călușarii și cei veniți să-și pomenească morții ies din cimitir în drum și se face „hora de pomană pe nume”. Aici, în afara cimitirului, are loc hora, trecându-se din registrul afectiv-emoțional în cel satiric: mutul, care joacă rolul văduvei, spune un recitativ comic în timpul horei, călușarii și cei prezenți joacă hora, după care reintră în rolul de călușari și merg la familia în sat. Obiceiul din 2018 a fost înregistrat video de drd. Elena Iagăr de la Școala doctorală ”Al. Piru”, Universitatea din Craiova (informator: vătaf Marin Scarlat, 49 de ani). Date culese de prof. univ. dr. habil. Gabriela Nedelcu-Păsărin.

Obiceiul se practică și în comuna Uda-Clocociov din județul Teleorman, pentru tinerii morți necăsătoriți sau pentru cei morți fără lumină. În anul 2021 a fost consemnat de drd. Diana Matei Jilavu. Informator: Iordan Maria (Uda-Clocociov).

În județul Caraș-Severin, hora de pomană se făcea în satul Dalboșeț, comuna Șopotu Vechi (atât la horele din sat, cât și la nedeia de la Sf. Maria Mică, 8 septembrie). Până prin 1995 se făcea și în satul Globu Craiovei, com. Iablanița. Oamenii își amintesc că și în comunele Prigor și Șopotu Nou se făceau. Date culese de Angelica Herac, referent la Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Caraș-Severin.

Descriere sumară a elementului:

Definire

Hora de pomană face parte din spectrul mai larg al horelor sau dansului tradițional, cristalizat la români în forme artistice de mare valoare. Horele se practică la diferite ocazii de celebrare din viața omului, cu prilejul diferitelor sărbători din an, de zilele satelor sau cu alte prilejuri festive. La români, viața satului nu a putut fi înțeleasă

în plenara sa manifestare fără tradiționala horă, diferită de la o zonă etnografică la alta, după ritm și măsură, după tempo, după felul de a striga și chiui, după melodie, etc. Hora este și o formă de manifestare a trăirii interioare a practicantului, fiecare dansator simțind ritmul într-un anumit fel și transpunând în dans această simțire și percepția sunetului și muzicii. Hora de mână deschidea suita de hore, intrau prima dată bărbații, maturi, în număr de doi, apoi se prindeau și ceilalți, ulterior intrau și fetele. Hora de mână este hora în care se prinde toată suflarea satului, de la copii de 6-7 ani până la vârstnici.

În ansamblul horelor de mână se înscrie și hora de pomană, care este un ritual coregrafic postfunerar practicat cu precădere între Paște și Rusalii, dar și la alte mari sărbători de peste an: Crăciun, Sf. Maria Mică (8 noiembrie), Sf. Ilie, Sf. Petru, nedei.

În Săptămâna Luminată, se plăteau hore pentru morți, începând din prima zi de Paști. Horele se țin după oficierea slujbei creștine și după masa de la prânz. Hora de pomană era, așa cum ne relevă denumirea, o horă sau un ciclu de dansuri care cuprindea și o horă dăruite, spre aducere aminte, pomană sau ofrandă, celui decedat. De obicei se începea cu o doină. De regulă, se dăruiau celor decedați înainte de a-și fi împlinit ciclul complet al vieții, celor morți necăsătoriți sau „nelumiți”. Se spunea că ”această horă e pentru sufletul lui...”, celui decedat (comuna Pungina, sat Drincea, inf. Viorica Călescu). Se și striga în horă: *Dumnezeu să-l ierte cui se pomenește!* (și este numit decedatul), în timp ce se cânta Boiereasca, pe ritm lent (comuna Obârșia-Cloșani, inf. Maria Miheșcu). În comuna Eșelnița se cântau Ardeleana, Brăul, Joc de doi.

Hora de pomană se face numai dacă au trecut 40 de zile de la decesul persoanei. În cazul în care nu s-a împlinit această perioadă, se așteaptă următoarea sărbătoare.

Cei care se prind în hora de pomană păstrează respect pentru cel decedat și familia acestuia, afișând o atitudine sobră, fără a se chiui.

Hora de pomană are rolul de a uni comunitatea, de a rezolva psihologic trecerea peste momentele grele ale despărțirii familiei de cei decedați. Sensul practicării unui atare obicei vine din faptul că românii califică moartea celor nenunțiți sau nelumiți ca fiind împotriva firii. De aceea ei caută să restabilească echilibrul cosmosului prin anihilarea efectelor nefaste ale unor astfel de întâmplări bizare. De la sensul de nuntă postumă, hora de pomană s-a extins ca ritual, în unele sate făcându-se pentru toți cei decedați, persoane mai tinere, indiferent dacă erau sau nu căsătoriți.

Hora este plătită de familia mortului cu credința că acela ce a pleca de curând în „Lumea cealaltă” o va primi ca o ofrandă binefăcătoare, care-l va bucura și-l va ocroti de tentația de a mai tânji după cele pământești.

Persoana care arvunea lăutarii alegea un băiat care să joace înainte, iar hora se desfășura într-un spațiu deschis, de regulă în proximitatea bisericii. Familia se deplasa în locul cu pricina, alcătuiind un alai și chemând la horă oamenii adunați la porți, așa cum se făcea chemarea la nuntă. Pentru cei decedați de sex masculin, se făcea bradul, asemenea bradului purtat de cumnatul de mână la nuntă, în cazul în care nu fuseseră căsătoriți. Acest obicei se repeta timp de trei ani la rând, ocazional realizându-se până la 7 ani de la moartea respectivului.

Cortegiul merge pe drum, afișând fotografiile celor decedați. Un băiat poartă tabloul, dacă decedatul a fost băiat, iar dacă a fost o fată, tabloul este purtat de către o fată. Dacă cei decedați nu au fost căsătoriți, li se face o nuntă postumă, confecționându-se lumânări ca la nuntă. Oamenilor li se prind în piept flori, dacă cei decedați erau

neacășătoriți. Cortegiul este aranjat de către membrii familiilor defuncțiilor. Lumânările purtate de oameni au rolul de a lumina calea către lumea de dincolo pentru cei decedați. În coșuri purtate în alai se află obiectele, alimentele și florile ce urmează a fi date de pomană. Băieții, din cortegiul, poartă și băutura. Persoanelor cu rol ceremonial, purtătorilor de ofrande, lăutarilor, li se prind la mâini sau la instrumente prosoape. Cortegiul merge la cimitir unde familia aduce un omagiu celui decedat, în timp ce sătenii așteaptă la distanță, pe aleile sau la poarta cimitirului. Aici familia își exprimă sentimentele de tristețe, în timp ce oamenii păstrează un moment de liniște, în semn de respect. Apoi cortegiul se pune în mișcare, însoțit de cântecul fanfarei, către locul unde se va desfășura hora. (informații de la Valeru Ciurea, Horă de pomană Giuvărăști, 2002)

Rudele decedatului împart celor care se prind în hora de pomană batiste, prosoape, flori, alimente (colaci, cozonaci, ouă roșii, pască) și fiecare persoană este servită cu vin sau alte băuturi. Cei care primesc pomana rostesc formule rituale: „Bogdaproste!”, „Să fie primit!”, „Dumnezeu să primească!”. Tot ceea ce se împarte a fost plătit de către familia decedatului. În cazul fetelor decedate înainte de a se fi căsătorit, hora de pomana se pornește de către un băiat ales drept cumnat de mână, care poartă și tabloul cu fotografia decedatului sau bradul (steagul), iar o fată din comunitate este îmbrăcată în rochie albă, ca de mireasă, jucând rolul miresei postume. În comuna Hinova, hora este deschisă de un băiat, dacă decedatul era un tânăr, sau de o fată, dacă era o horă pentru o tânără decedată. În comuna Eșelnița trebuia ca băiatul care deschidea hora să fie din neamul celui decedat.

Hora de pomană era cântată de lăutari, bărbați, însă în timp a fost cântată și de femei (precum Angelica și Niculina Stoican, Mehedinți).

Ca spațiu de desfășurare hora de pomană s-a jucat și se joacă nu doar în spații largi, ci și în cimitir sau în curți, în locuri deschise din sat, poieni cu iarbă verde. Ca urmare a restricțiilor impuse de pandemia din 2020-2021, anul trecut hora de pomană s-a jucat în curțile oamenilor, ca urmare a interdicțiilor de adunare a comunității (Tismana).

În prezent, ca urmare a reducerii riscului îmbolnăvirilor și deceselor care altădată erau mult mai frecvente în rândul tinerilor, se dăruiesc hore de pomană și celor decedați la vârste înaintate.

În localitatea Uda Clocociov, în acest an s-a desfășurat o horă de pomană pentru un tânăr decedat. Rudele au pregătit o petrecere tristă, spunându-se că la ea „participă și sufletul celui decedat”, care n-a apucat să se bucure de tot ceea ce este sortit omului pe pământ. Ritualul s-a desfășurat în fața curții, pe stradă, de o parte fiind strânși tinerii din sat invitați la horă, care așteptau în tăcere, și de cealaltă parte bătrânii, curioși să vadă împlinirea tradiției. Hora n-a fost pornită de lăutari, așa cum era obiceiul (condițiile pandemiei actuale n-ar fi permis, „dar ar fi accentuat durerea părinților”), ci de un sistem audio, de la care răsuna cântecul specific horei triste.

Hora s-a desfășurat în jurul mesei, pe care au fost așezate ofrandele: garoafe roșii, batiste albe brodate și la un colț imprimată poza tânărului, lumânări, chibrituri, pite, pachete. La masă, cu fața la răsărit, au fost așezate două scaune, pe unul s-a așezat tatăl, pe celălalt tabloul băiatului decedat. Pentru că hora nu s-a desfășurat pe „pământ cu iarbă”, cum era tradiția, aceasta a fost împlinită prin aducerea unor snopi de iarbă cosită proaspăt. Fiecare tânăr prins în horă a primit de la mama decedatului ofranda, apoi au fost invitați să se așeze la o altă masă pregătită cu platouri de prăjituri și băuturi. La

finalul ritualului tinerii au mers și la mormântul decedatului cu lumânări aprinse. Date sunt culese de drd. Diana Matei Jilavu.

Versuri (Horă de pomană cântată de Petrică Mîțu Stoian, notat de Alina Chiricescu, consilier Direcția Județeană de cultură Gorj, cu transpunere muzicală realizată de Mircea Cîmpeanu, etnomuzicolog, șef birou Conservare Cultură Tradițională din cadrul CJCPCT Cluj):

Hora de pomană

MM $\text{♩} = 160$

Petrică Stoian Mătu

The musical score is written in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of four staves of music with lyrics underneath. The lyrics are: 'Ju-cați, lu-me, pe-tre-ceți Lu-me, lu-me. Cu-toți, fe-ri-ciți sun-teți Lu-me, lu-me. Nu-mai cei de sub pă-mânt Lu-me, lu-me. Nu mai văd, nu mai a-ud Lu-me, lu-me!'. The score includes various musical notations such as treble clefs, a key signature of one sharp, and a tempo marking of MM (Moderato) at 160 beats per minute. There are also some performance markings like accents and slurs.

- 1 Jucați, lume, petreceți
Lume, lume (*după fiecare vers*)
Cu toți, fericiți sunteți!
Numai cei de sub pământ
Nu mai văd, nu mai aud!
- 2 Sărac', tinerețea mea
S-o cununat cu moartea.
Am fost cândva pe pământ
Acuma zac în mormânt!
- 3 Floare fui, floare trecui
Pe fața pământului.
Viață, viață, trecătoare
Te-ai stins ca o lumânare!
- 4 În mormânt adânc și rece
Nu am cu cin' mă petrece.
Nu văd soare răsărind
N-aud păsări ciripind.
Jucați, lume, chiușiți
Pe mine mă pomeniți!

Elemente socio-culturale asociate elementului:

Elemente de recuzită care capătă valențe simbolice sunt *batistă (sau eșarfă)*, *lumânare și brad (sau steag)*, flori, alimente de pomană (biscuiți, cozonac, colaci, colivă, sucuri, bere, vin, rachiu, fructe), între care *oul roșu*, mai nou fotografia celui decedat.

Bradul: La Desa, jud. Dolj, bradul nu era o creangă dintr-un pom, cum se folosește la înmormântare sau la cimitir, acest brad era altfel. Pe un suport asemănător celui de la coroana de înmormântare, dar care avea un băț jos pentru a fi ținut în mână de cel care îl juca, erau prinse flori din hârtie creponată sau cerată, de diverse culori, asemeni coroanei de înmormântare, iar în vârf o floare mai mare (mai târziu cei bogăți îl aveau din flori naturale, garoafe). În brad era un prosop, o batistă, o oglindă (dacă era bărbat, și odată cu trecerea timpului s-a mai adăugat o cămașă, deodorante ...) și o eșarfă sau maramă (dacă era femeie și mai târziu s-a adăugat o bluză, deodorante). Deasupra lor se punea un tablou al celui decedat, și toate acestea se împărțeau celui care juca bradul. Dacă era fată sau femeie, bradul era adus de acasă și jucat în horă de o fată sau femeie de vârsta celei decedate și dacă era băiat sau bărbat, bradul se juca de băiat sau bărbat de aceeași vârstă. Bradul nu se făcea acasă, se „comanda” (în sat exista o familie care realiza coroane și „braduri”). Invitații aveau în piept o batistă împăturită, o oglindă mică și o floare. Se jucau trei hore, și în acest timp familia celui decedat împărțea batistă, ou roșu, cozonac, flori, vin celor care jucau (erau invitați și alți oameni din sat). Nu se împărțeau lumânări aprinse în horă la Desa. După cele trei hore, care erau alese de familie, cineva din familie lua toate florile din brad și le împărțea la copii. Familiile celor decedați făceau aceste „braduri” vreme de 3, 5 sau 7 ani pentru pomenirea celor trecuți în decedați.

La Gighera și Călărași, în jud. Dolj, se dau chite cu flori și un cocoș alb pentru morții fără „lumină”, timp de trei ani la rând, iar pentru morții tineri, hora se face cu brad verde împodobit cu mere, dulciuri, batiste.

Practicanți: Hora este deschisă de către persoane din neamul celui decedat, în horă prinzându-se rudele, apoi și cei din comunitate. Bărbații erau cei care începeau hora de pomană, iar pe parcurs, în horă se prindeau femei și bărbați, tineri și adulți. Hora de pomană era cântată doar de bărbați, în prezent o cântă și femeile. Lăutarii tocmiți, cântă hora care le este comandată, fiind plătiți. Rudele decedatului împart alimente și obiecte de pomană.

Categoriile de vârstă: Toate categoriile de vârstă

Sexul: Bărbații începeau întotdeauna hora de pomană, femeile se prindeau în horă în timpul derulării ei.

Categoriile socioprofesionale: Toate categoriile socio-profesionale.

Naționalitate: Română

Starea actuală a elementului (viabilitate, pericole):

Elementul este viu, se practică în tot arealul menționat. Fiind un obicei funerar, desfășurat în cazul în care se întâmplă decesul unor persoane tinere, el are un caracter familial, la care se atașează și comunitatea locală.

În județul Olt horele de pomană încă se practică la Giuvărăști, Gârcov, Grojdibodu, Ianca, Potelu, Izbiceni, Tia Mare, Doanca, Cilieni, Urzica, Stăvaru și, sporadic prin alte localități (informații obținute de la Daniel Pană – Giuvărăști, Gabriel Mihalcea – Izbiceni, Marian Șerban – Ianca, Melania Velica – Vădăstrița.)

În ceea ce privește anul 2020, cu restricțiile impuse de prevenirea răspândirii SARS COV 2, nu avem informații că s-ar fi ținut hore de pomană.

La Vădăstrița (ca de altfel în mai multe dintre localitățile în care se făceau hore de pomană) oamenii, pentru a păstra totuși obiceiul, vin în sâmbăta Paștelui la biserică cu coșurile încărcate cu obiectele și alimentele pe care urmează a le da de pomană. Sunt aduse în biserică coșnițele cu tot ceea ce se rânduiește celor decedați, preotul le sfințește și sunt împărțite în dimineața zilei de Paști chiar acolo, la biserică. Nu se fac colaci și nici colivă. (Informație furnizată de către Melania Velica, Vădăstrița.)

La Vădastra ultima Horă de pomană a avut loc în urmă cu șase-șapte ani (aproximativ anul 2014), pentru o fată tânără provenită dintr-o familie sărmană. (Informație furnizată de Ionel Cococi, meșter ceramist și om de cultură din Vădastra.)

La Vișina Veche obiceiul „Hora de pomană” nu s-a pierdut, ultima oară ținându-se în anul 2019 la terenul de fotbal, loc devenit tradițional pentru horele de pomană din localitate. Aici, întrucât localitatea nu mai are lăutari, oamenii apelează la comunele din jur. (Informație furnizată de Ionel Marcu, interpret popular din Vișina Veche.) (informații de la Valeru Ciurea).

Colectarea datelor și implicarea localnicilor:

Cercetarea: toate județele Olteniei și sudul județului Caraș-Severin, precum și în localitatea Uda-Clocociov din județul Teleorman. Materialele au fost colectate de etnografi și muzeografi, aparținând de instituțiile culturale din zonele cercetate și București, în colaborare cu autoritățile din zonele respective, preoți, profesori, persoane particulare. S-au strâns materiale foto și video care ilustrează fenomenul actual.

Măsuri de salvagardare/protejare:

La nivel local obiceiul este cunoscut și încurajat, oamenii se strâng spontan, se anunță și participă în amintirea celui decedat, prilej cu care se arată solidaritatea familiei extinse și a comunității cu pierderea suferită prin decesul, înainte de vreme, a unor persoane tinere, de către o familie.

Primăriile, autoritățile locale, preoții¹, susțin acest obicei, îl tratează cu respect și îl încurajează, fiind considerat ca făcând parte din specificul local, tradițional, având substrat identitar. Intrând în Lista elementelor vii de patrimoniu imaterial, comunitatea este conștientizată asupra importanței păstrării tradițiilor locale, devenind și un element de prestigiu cultural local. În același timp, etnologii vor deveni interesați de studierea, consemnarea datelor privind acest obicei, putând anticipa realizarea în viitor a unor studii de masterat și doctorat care să trateze acest fenomen de patrimoniu imaterial.

---

¹ din informațiile dl. Valeru Ciurea se pare că, din păcate, unii preoți îndeamnă oamenii să facă hora doar în curtea bisericii, încercând să îi convingă pe aceștia că așa este „mai primită” decât cea jucată în mijlocul satului, cum se obișnuia, și la care toată suflarea satului respectiv putea participa, putându-se face în viitor o discuție între aceștia și etnografi și folcloriști pentru o informare corectă asupra obiceiului

Bibliografie selectivă:

- Sărbători și obiceiuri. Românii din Bulgaria. Volumul I. Timoc*, volum coordonat de Emil Țîrcomnicu, autori: Emil Țîrcomnicu, Adelina Dogaru, Ionuț Semuc, Lucian David, Editura Etnologică, București, 2017.
- Sărbători și obiceiuri. Românii din Bulgaria. Volumul II. Valea Dunării*, volum coordonat de Emil Țîrcomnicu, elaborarea, îngrijirea științifică și redacțională, Editura Etnologică, București, 2011; autori: Emil Țîrcomnicu, Lucian David, Ionuț Semuc, Cristina Mihală, Armand Guță.
- Petac, Silvestru, *Forme și semnificații ale unui ritual coregrafic post-funerar din Valea Dunării. Hora de pomană*, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei”, Cluj-Napoca, 2012, p. 99-110.
- Gabriela Rusu-Păsărin, *Hora de pomană – repere identitare românești din Oltenia și Valea Timocului bulgăresc. Rigori radiofonice de restituire mediatice*, în „CICCRE”, 2014, p. 284-293.
- Gabriela Rusu-Păsărin, ”Hora de pomană” în vol. *Flori de gheață*. Cuvânt înainte de acad. Ștefan Ștefănescu. Postfață de prof. univ. dr. Gheorghe Oprea, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2004, pp. 148-152.
- Emil Țîrcomnicu, *Hora de pomană la românii din Timocul Bulgăresc*, în „Istorie și tradiție în spațiul românesc”, XII, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, editor Sultana Avram, Editura Techno, 2017, p. 149-163.

Linkuri cu materiale pe internet

1. Dolj: „Hora de pomană”, un obicei de Paște, pentru pomenirea morților
<https://www.mediafax.ro/social/dolj-hora-de-pomana-un-obicei-de-paste-pentru-pomenirea-mortilor-18104548>
2. Hora de pomană
<https://www.gazetadambovitei.ro/educatie/cultura/punctul-pe-cuvant-gabriela-cristache-hora-de-pomana/>
3. Hora de pomană din Plaiul Cloșani
<https://www.verticalonline.ro/hora-pomana-plaiul-closani>
4. Obiceiuri de Paște – Hora de pomană din județul Dolj
https://www.stiripesurse.ro/obiceiuri-de-pa-te-hora-de-pomana-in-jude-ul-dolj_1345900.html
5. Hora de pomană, obicei ținut în a doua zi de Paște, la Bârca
<https://www.jurnalulolteniei.ro/2018/04/11/hora-de-pomana-obicei-tinut-in-a-doua-zi-de-paste-la-barca/>
6. Petrică Mițu Stoian, cântec – Hora de pomană
<https://www.youtube.com/watch?v=Vd-pDOYfWaM>
7. Angelica Stoican și grupul Izverna, cântec Hora de pomană
https://www.youtube.com/watch?v=_2csi4quoFY
8. TVR Craiova, prezentare film, 2017
<https://www.youtube.com/watch?v=cV8ihD0mEUI>
9. Centrul Județean pentru Conservarea Culturii Tradiționale Dolj, „Hora de pomană”, film etnografic, 2013
<https://www.youtube.com/watch?v=Vgt6zmYTiWI>

10. Hora de pomană, filmare pe siteul Primăriei Dăbuleni, 2018
https://www.youtube.com/watch?v=uvNhgU_EFZk
11. Horele de pomana, de Valeru Ciurea
<https://www.amradiotv.ro/2021/05/27/horele-de-pomana/>
12. Hora de pomană, Filmare și prezentare de Liviu Olteanu, 21 aprilie 2020
https://www.youtube.com/watch?v=o_rweNfqsc4
13. TVR Craiova, 17 aprilie 2017
<https://www.youtube.com/watch?v=cV8ihD0mEUI>
14. Filmare, Dorin Nețoi, 2016
<https://www.youtube.com/watch?v=qOJwbLH961Q>
15. Jurnal Regional Craiova, 13 aprilie 2015
<https://www.youtube.com/watch?v=VC4rB-NRJPc>
16. Timoc Press, Hora de pomană în Krivaca, Serbia, 19 iulie 2007
<https://www.youtube.com/watch?v=aJGd2tO-Rzk>
17. Albotina, Bulgaria, Hora de pomană, 5 aprilie 2010
<https://www.youtube.com/watch?v=YG5OiSvjtt8>
18. Dancing for the dead – Joc/Horă de pomană
<https://eliznik.me.uk/research/topic/ethnography/dancing-for-the-dead-joc-hora-de-pomana/>
19. Dancing for the Dead – Joc/hora de pomană; Banat, Oltenia (Romania, Serbia, & Bulgaria)
<https://folkdancefootnotes.org/culture/special-occasions/dancing-for-the-dead-joc-hora-de-pomana-banat-oltenia-romania-serbia-bulgaria/>

Completat:

Dr. Emil Țîrcomnicu, cercetător gradul I la Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”, membru în Comisia Națională pentru Salvarea Patrimoniului Cultural Imaterial

La realizarea acestui raport au contribuit cu materiale științifice și rapoarte de cercetare, redactări, completări și corecturi, următorii cercetători și experți:

Amalia Boari, director Centrul pentru Promovarea și Conservarea Culturii Tradiționale Vâlcea
Valeru Ciurea, consultant artistic Centrul Județean de Cultură și Artă Olt

Alina Chiricescu, consilier Direcția Județeană de cultură Gorj

Dr. Roxana Deca, muzeograf, Secția de Etnografie - Muzeul Olteniei Craiova, membru în Comisia Națională pentru Salvarea Patrimoniului Cultural Imaterial

Angelica Herac, referent de specialitate la Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Caraș-Severin

Drd. Elena Iagăr, Școala doctorală „Alexandru Piru”, Universitatea din Craiova

Drd. Diana Matei Jilavu, Școala doctorală „Alexandru Piru”, Universitatea din Craiova

Dr. Gabriela Nedelcu-Păsărin,, prof. univ. habil., membru în Comisia Națională pentru Salvarea Patrimoniului Cultural Imaterial

Drd. Carmen Păun, șef birou marketing/PR Muzeul Olteniei Craiova

Florentina Pleniceanu, șef de secție la Muzeul Regiunii Porților de Fier – Mehedinți, Secția de etnografie și artă populară

Data: 5 iunie 2021

Muzicanții și cortegiul funerar, comuna Giuvărăști, jud. Olt, foto Valeru Ciurea, 2002

Cortegiul cu tablourile celor pomeniți, comuna Giuvărăști, jud. Olt, foto Valeru Ciurea, 2002

foto: Valeru Ciurea

Pregătirea cortegiului, comuna Gârcov, sat Ursa, jud. Olt, foto Valeru Ciurea, 3 mai 2021

foto: Valeru Ciurea

Sfințirea pomenilor, comuna Gârcov, sat Ursa, jud. Olt, foto Valeru Ciurea, 3 mai 2021

Împărțirea pomenilor, comuna Gârcov, sat Ursa, jud. Olt, foto Valeru Ciurea, 3 mai 2021

Horă de pomană, comuna Gârcov, sat Ursa, jud. Olt, foto Valeru Ciurea, 3 mai 2021

Hora de pomană în comuna Peștișani, jud. Gorj, foto Alina Chiricescu, 2012

Hora de pomană în comuna Peștișani, jud. Gorj, foto Alina Chiricescu, 2019

Horă în jurul mesei cu pomeni, comuna Una-Clocociov, jud. Teleorman, 2021, foto Diana Matei Jilavu, 3 mai 2021

Dansând în hora, cu pachetele primite ca pomană, comuna Una-Clocociov, jud. Teleorman, foto Diana Matei Jilavu, 3 mai 2021